

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΕΜΠΤΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΑ

Deinde, cum lacrimae suae, diu cohibitae, vincerent prorumperentque, egrediebātur; tum se dolōri dabat et paulo post siccis oculis redībat. Scribōniānus arma in Illyrico contra Claudium moverat; fuerat Paetus in partibus eius et, occīso Scribōniāno, Rōmam trahebātur. Erat ascensūrus navem; Arria milites orābat, ut simul imponerētur. Non impetrāvit: conduxit piscatoriam naviculam ingentemque navem secūta est.

.....
Caecilia, uxor Metelli, dum more prisco omen nuptiāle petit filiae sorōris, ipsa fēcit omen. Nam in sacello quodam nocte cum sorōris filiā persedēbat expectabatque dum aliqua vox congruens proposito audirētur. Tandem puella, longā morā standi fessa, rogāvit materteram, ut sibi paulisper loco cederet. Tum Caecilia puellae dixit: «ego libenter tibi meā sede cedo». Hoc dictum paulo post res ipsa confirmāvit.

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των αποσπασμάτων
«Scribōniānus arma in Illyrico ... secūta est» και «Nam in sacello ... res ipsa confirmāvit».

Μονάδες 20

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις με βάση το περιεχόμενό τους ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

1. Η λατινική γλώσσα έχει καταγωγή από την ινδοευρωπαϊκή ομάδα γλωσσών.
2. Ο Κικέρων διακρίνεται κυρίως για το ποιητικό του έργο.
3. Ο Ιούλιος Καίσαρ διέπρεψε στο είδος των απομνημονευμάτων με ιστορικό περιεχόμενο.
4. Ο Τίτος Λίβιος θεωρείται ο ευρητής του είδους της ποιητικής επιστολής.
5. Ο Βιτρούβιος είναι ο συγγραφέας του έργου «Για τη φύση των πραγμάτων» (De rerum natura).

Μονάδες 10

- B2.** Να εντοπίσετε στα παραπάνω κείμενα από μία ετυμολογικά συγγενή λέξη της λατινικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νεοελληνικής γλώσσας:
μετάδοση, ναυάγιο, νυχτερινός, απόσταση, μητρότητα

Μονάδες 10

- Γ 1 α.** «Nam in sacello ... meā sede cedo»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερα (4) ουσιαστικά της γ' κλίσης (μονάδες 2) και να τα μεταφέρετε στη γενική του πληθυντικού αριθμού (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ 1 β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις / συνεκφορές:

lacrimae	:	την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
diu	:	τους άλλους δύο βαθμούς του επιρρήματος
siccis	:	την ίδια πτώση του θηλυκού γένους στον άλλο αριθμό
eius	:	την αιτιατική πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος
ingentem(que)	:	τους άλλους δύο βαθμούς του επιθέτου (στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση)
Hoc dictum	:	την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
res ipsa	:	τη γενική πτώση στον ίδιο αριθμό

Μονάδες 11

Μονάδες 15

Γ 2 α. «*Arria ... secūta est*»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερα (4) ρήματα που βρίσκονται σε οριστική έγκλιση (μονάδες 2) και να τα μεταφέρετε στο γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ 2 β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τα παρακάτω ρήματα (για τους περιφραστικούς τύπους να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο):

vincerent	:	το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
egrediebātur	:	το απαρέμφατο του ενεστώτα
redībat	:	τη μετοχή του ενεστώτα στη γενική ενικού στο ίδιο γένος
moverat	:	την αφαιρετική στο σουπίνο
fuerat	:	τον ίδιο τύπο στην υποτακτική
Erat ascensūrus	:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρακειμένου
petit	:	τη γενική και την αφαιρετική του γερουνδίου
fēcit	:	το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα και του μέλλοντα στην ίδια φωνή
dixit	:	το β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην άλλη φωνή

Μονάδες 11

Μονάδες 15

Δ1α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους:

se: είναι ..... στο .....

contra Claudium: είναι ..... στο .....

piscatoriam: είναι ..... στο .....

standi: είναι ..... στο .....

paulo (στο δεύτερο απόσπασμα): είναι ..... στο .....

Μονάδες 10

Δ1β. «*Hoc dictum paulo post res ipsa confirmavit*»: Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 5
Μονάδες 15

Δ2α. «*Nam in sacello quodam ... loco cederet*»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τις δύο (2) δευτερεύουσες προτάσεις (μονάδες 2), να αναγνωρίσετε το είδος τους (μονάδες 2), να δηλώσετε τη συντακτική τους λειτουργία (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

Δ2β. «*ego libenter tibi meā sede cedo*»: Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από το «*Caecilia dixit*».

Μονάδες 5
Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο Σκριβωνιανός είχε στασιάσει στην Ιλλυρία ενάντια στον Κλαύδιο· ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του, και μετά το φόνο του Σκριβωνιανού, στη Ρώμη τον οδηγούσαν σιδηροδρόσιο. Επρόκειτο να ανέβει στο πλοίο· η Αρρία τους στρατιώτες παρακαλούσε να επιβιβαστεί μαζί του. Δεν το πέτυχε· νοίκιασε (ένα) ψαράδικο πλοιάριο και το τεράστιο πλοίο ακολούθησε.

.....
Μια νύχτα δηλαδή καθόταν σε κάποιο μικρό ιερό μαζί με την κόρη της αδελφής της και περίμενε, μέχρι ν' ακουστεί κάποια φωνή, που ν' ανταποκρινόταν στο σκοπό τους. Τελικά η κοπέλα, κουρασμένη /επειδή κουράστηκε απ' την πολλή ορθοστασία, παρακάλεσε τη θεία να παραχωρήσει σε αυτήν για λίγο τη θέση της. Τότε η Καικιλία είπε στην κοπέλα: “Εγώ πρόθυμα σου παραχωρώ τη θέση μου”. Αυτό το λόγο επιβεβαίωσε λίγο αργότερα η ίδια η πραγματικότητα.

B1. 1. Σ

2. Λ

3. Σ

4. Λ

5. Λ

B2. μετάδοση: **dabat**

ναύαγιο: **navem** ή **naviculam**

νυχτερινός: **nocte**

απόσταση: **standi**

μητρότητα: **materteram**

Γ1α. nocte → **noctium**
sororis → **sorum**
vox → **vocum**
sede → **sedum**

Γ1β. lacrima
diutius, diutissime
sicca
ea
ingentio(rem)(que), ingentissimam(que)
haec dicta
rei ipsius

Γ2α. orabat → **orabunt**
impetravit → **impetrabunt**
conduxit → **conducent**
secuta est → **sequentur**

Γ2β. vicisti
egredi
redeuntis
motu
fuisset
fuerint ascensuri
petendi, petendo
fac, facito
dicimini

Δ1α. se: άμεσο αντικείμενο στο ρήμα *dabat* (δηλώνει άμεση αυτοπάθεια)

contra *Claudium*: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης στο ρήμα *moverat*

piscatoriam: ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός προσδιορισμός στο *naviculam*

standi: απρόθετη γενική γερουνδίου ως γενική αντικειμενική στο *morā*

paulo: αφαιρετική οργανική του μέτρου ή της διαφοράς στο *post*

Δ1β. *Hoc dictum paulo post re ipsa confirmatum est.*

Δ2α. *dum aliqua vox congruens proposito audiretur*: είναι δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση (υστερόχρονο). Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα εξάρτησης *expectabat(que)*. Εκφέρεται με Υποτακτική, γιατί η πράξη περιγράφεται ως προσδοκία ή επιδίωξη. Συγκεκριμένα, με Υποτακτική χρόνου Παρατατικού (*audiretur*) σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο [*expectabat(que)*] και δηλώνει το υστερόχρονο στο παρελθόν.

ut sibi paulisper loco cederet: είναι δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση. Λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα εξάρτησης *rogavit*. Εκφέρεται με Υποτακτική, διότι το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με Υποτακτική χρόνου Παρατατικού (*cederet*) σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο (*rogavit*), για να δηλώσει το σύγχρονο στο παρελθόν. Ισχύει η ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός κύριας και δευτερεύουσας) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

Δ2β. *Caecilia dixit se libenter illi sua sede cedere.*

ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εξέταση στο μάθημα των Λατινικών εστιάζει στα αποσπάσματα από τα κείμενα 23 και 38. Τα θέματα είναι σαφή και καλύπτουν όλη την ύλη της γραμματικής και του συντακτικού. Η εισαγωγή εξετάστηκε με την μορφή του κλειστού τύπου χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες. Στη γραμματική για πρώτη χρονιά τα θέματα διατυπώθηκαν με τη νέα μορφή εξέτασης. Τα θέματα του συντακτικού ήταν διαβαθμισμένης δυσκολίας, καθώς εξετάζαν φαινόμενα και από την ύλη της Β' λυκείου.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΗΡΑΚΛΗΣ

ΚΑΛΟΛΙΜΝΙΩΤΗ Κ. – ΚΟΥΦΟΥ Ε.- ΛΟΓΟΘΕΤΗ Σ.- ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ν.- ΤΣΑΠΡΑΛΗ ΕΛ.

ΜΗΝΑ Δ.